

forskning.no

ANNONSE

Kultur

Helse

Miljø

Samfunn

Teknologi

Naturvitenskap

Podcast

Forskersonen

Plantepressa

- en blogg fra botanikere ved Norsk institutt for naturforskning

ANNONSE

ANNONSE

Hvilket juletre velger du? Gran, furu, edelgran – eller kanskje et grønt og glitrende plasttre som dette? Foto: Jørn Olav Løkken.

Vis oss juletreet ditt, og vi skal si deg hvem du er

Jula handler om tradisjoner, enten det gjelder maten, pynten eller juletreet. Hvordan skal juletreet være hjemme hos deg?

Siri Lie Olsen
FORSKER, NINA

Magni Olsen Kyrkjeide
FORSKER, NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING (NINA)

PUBLISERT Torsdag 19. desember 2019 - 12:12

Alle familier har sine egne preferanser når det gjelder juletreet. Noen ønsker seg et perfekt kjegleformet tre. Andre vil ha et med plass til ekstra mange gaver. Kanskje skal det være ekstra høyt eller så lite at det kan stå på bordet. For ikke å snakke om treslaget: skal det være gran, furu eller edelgran (eller kanskje plast)? Diskusjonen om hva som er «riktig» juletre går like høyt som den evige debatten om ribbe, lutefisk eller pinnekjøtt til julemiddagen.

Grantreet er en nykomling – i et geologisk tidsperspektiv

Både gran og furu, de mest populære juletrærne, er kjente og kjære norske treslag, og treslagssammensetningen i den norske stua og den norske naturen gjenspeiler i så måte hverandre. Men har du noen gang tenkt over at det norske skoglandskapet har sett helt annerledes ut enn i dag?

ANNONSE

Etter istiden var Norge nærmest treløst. De lærde strides om hvorvidt noen trær overlevde istiden på beskyttede steder, men store skoger hadde vi i alle fall ikke. For rundt 10 000 år siden begynte trærne å vandre tilbake etter sitt ufrivillige istidsopphold lenger sør i Europa. Først kom bjørka. Det er en skikkelig tøffing som tåler lange vintre og lave temperaturer, og den utgjør da også tregrensa både i fjellet og mot nord. Bjørka ble tett fulgt av furu, som også tåler en støyt. Så til dere som sverger til furu som juletre: etter istidens slutt dominerte faktisk furu de norske barskogene i flere tusen år! Gradvis kom flere og flere løvtrær til, med de varmekjære eik og ask som de aller siste.

ANNONSE

Furu dominerte de norske barskogene i flere tusen år etter istiden. (Foto: Siri Lie Olsen)

Men hvor ble det av grana, det fremste symbolet på julefeiringen (hvis vi ser bort fra nissen og Jesus-barnet)? Gran kom lenge etter alle de andre treslagene, for bare rundt 2500 år siden. Og den har ennå ikke nådd Vestlandet, Troms og Finnmark, med noen få unntak. Granskogene, som vi tenker på som det norske av det norske, er altså et nokså nytt fenomen i norsk natur. Prøv å se for deg Norge uten granskoger. Vanskelig? Helt enig! Men å ha norsk gran som juletre har altså ikke vært mulig før ganske nylig – i et geologisk tidsperspektiv, vel å merke.

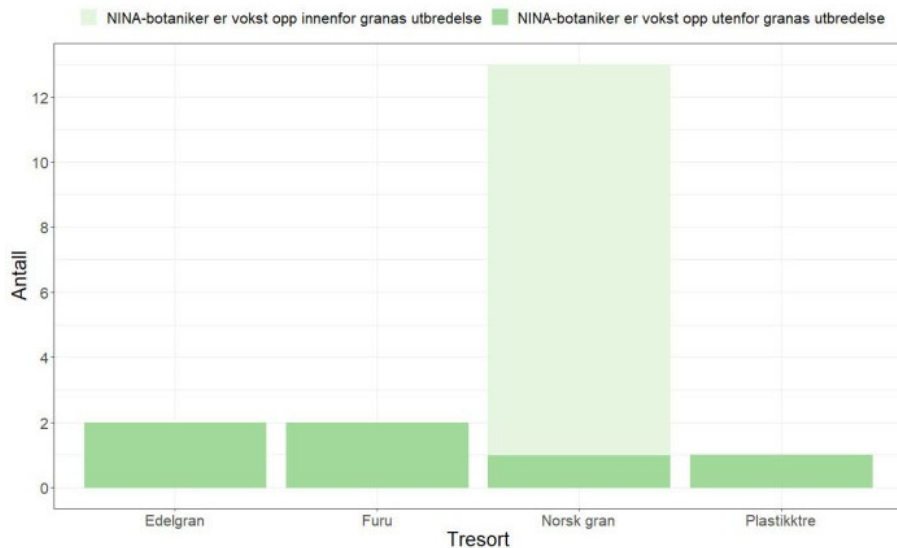
Fra kosteskraft til plasttre – hva velger NINA-botanikerne?

Den norske juletretradisjonen følger bartrærnes utbredelse: på Østlandet og i Trøndelag bruker man gran, mens på Vestlandet og i Nord-Norge pynter de furu (og i treløse kyststrøk måtte man iblant ty til kosteskraft med einerkvister). Tradisjoner henger gjerne sammen med tilgjengelighet. Men vi påvirkes stadig mer utenfra, og kanskje kan vi skylde på Disney for at det nå er mange som ønsker seg en symmetrisk, dryssefri edelgran?

I takt med at vidundermaterialet plast har erobret verden, ser vi også at plastjuletrærne har inntatt norske hus og hytter – for ikke å si arbeidsplasser: i resepsjonen i NINA-huset står et grønt og glitrende eksemplar med røde kuler og julelys. De er enkle i bruk og fine for allergikere – og tenk på alle penger spart på å gjenbruke det samme treet år etter år! –, men det spørs hvordan plastjuletrærne står seg mot den nye anti-plast-trenden.

Så hvordan ligger det an blant NINA-botanikerne? Hvem velger hva, og henger det sammen med landsdelen de kommer fra? En svært uhøytidelig spørreundersøkelse viser at de aller fleste har norsk gran i stua (Figur 1). Dette ser ut til å henge sammen med hvor forskerne er fra, da samtlige botanikere som har vokst opp innenfor granas naturlige utbredelse i Norge, har svart norsk gran. To av dem som velger seg gran som juletre, har dessuten avlagt sin doktorgrad med

gran som studieorganisme, så her er det nok sterke følelser i sving. Botanikere som kommer fra områder utenfor granas naturlige utbredelse, er mer splittet i sine valg. Noen holder seg til furu, mens flere velger andre varianter som edelgran og til og med plastjuletre.

Fordelingen viser juletrepreferanse hos NINA-botanikerne. Fargene indikerer om botanikeren kommer fra områder som er innenfor eller utenfor granas naturlige utbredelse i Norge.

NINA-botanikerne uttaler:

«Norsk gran. Alt annet er helligbrøde.»

«Her i heimen råder demokratiet, så da blir det plastikktre i år også.»

«Her i huset er det alltid norsk furu. Den kan godt være et vakkert tre, men vi godtar også et litt glissent og skeivt tre med splitt i toppen.»

«Besteforeldrene mine henta inn einer, og det syntes jeg var en fin tradisjon. Min familie har nå fri tilgang til en plantasje, så da er det alltid vanlig norsk gran i vår stue.»

Så der står vi. De av oss som er vokst opp i granskogen, tviholder på gran som juletre, mens de som er vokst opp omgitt av andre treslag, har juletre-preferanser som spriker i alle retninger. Som botanikere kan vi vel ikke annet enn å heie fram det biologiske mangfoldet – også i jula.

ANNONSE

[BLOGG](#) [PLANTEPRESSA](#)

□ □ □ □

OM FORSKNING.NO

forskning.no er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.

UNG.forskning.no er nyheter om forskning for barn og unge.

forskning.no gis ut under [Redaktørplakaten](#).

Ansvarlig redaktør / daglig leder:

Nina Kristiansen, tlf 414 55 513 / nina@forskning.no

Redaksjonssjef Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567

[Personvernerklæring](#)

KONTAKT OSS

epost@forskning.no / tlf 22 80 98 90

[Redaksjonen](#) – ansatte

Annonser: Kåre Borgan, 917 72 217

Stillingsmarked: Preben Forberg, 413 10 879

Sandakerveien 24 C (Myrens verksted), Bygg D3

Pb 5 Torshov, 0412 Oslo

FØLG OSS

[@forskningno](#)

[/forskning.no](#)

[/UNG.forskning.no](#)

VÅRE SAMARBEIDSPARTNERE

Artsdatabanken

De nasjonale forskningsetiske komiteene

De regionale forskningsfondene

Diku – Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning

Fafo

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering

Forsknings- og utviklingsavdelingen, Psykisk helse og rus, Vestre Viken HF

Forsvarets forskningsinstitutt

Framsenteret

GenØk – Senter for biosikkerhet

Handelshøyskolen BI

Havforskningsinstituttet

Høgskolen i Innlandet

Høgskolen i Molde

Høgskolen i Østfold

Høgskulen på Vestlandet

Høyskolen Kristiania

Institutt for samfunnsforskning

KS FoU

Kompetanse Norge

Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter KRUS

Meteorologisk institutt

NIBIO

NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning

NILU - Norsk institutt for luftforskning

NLA Høgskolen

NMBU - Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

NORSØK – Norsk senter for økologisk landbruk

NSD – Norsk senter for forskningsdata

NTNU

Narviksenteret

Nasjonalt kompetansetjeneste for aldring og helse

Nasjonalforeningen for folkehelsen

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)

Nasjonalt senter for e-helseforskning

Nasjonalt senter for kvinnehelseforskning

Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge - NUBU

Nofima

Nokut

Nord universitet

Nordlandsforskning

Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Norges Geotekniske Institutt

Norges Handelshøyskole

Norges forskningsråd

Norges geologiske undersøkelse

Norges idretthøgskole

Norges musikkhøgskole

Norsk Polarinstitutt

Norsk Regnesentral

Norsk Romsenter

Norsk Utenrikspolitisk Institutt

Norsk institutt for naturforskning (NINA)

Norsk institutt for vannforskning (NIVA)

Opplysningskontoret for Meieriprodukter

OsloMet – storbyuniversitetet

Polithøgskolen

RBUP Øst og Sør

Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning

SINTEF

Senter for grunnforskning (CAS)

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter

Simula Research Laboratory

Statens Vegvesen FoU

Statped

Sykehuset Innlandet HF

Tannhelsetjenestens kompetansesentre

UiT Norges arktiske universitet

Universitetet i Agder

Universitetet i Bergen

Universitetet i Oslo

Universitetet i Stavanger

Universitetet i Sørøst-Norge

Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)

Vestlandsforskning

Veterinærinstituttet

Vitenskapskomiteen for mat og miljø